

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

IKÄÄNTYNEIDEN ASUMISEN
KEHITTÄMISOHJELMA 2013-2017

Ikäntyneiden asumisen kehittämissuunnitelman 2013-2017 tulevaisuussuunnitelma

**Suunnitelma kehittämistyön jatkuvuudeksi sekä
tulosten hyödyntämiseksi ohjelman päättyessä**

Ikäntyneiden asumisen kehittämissuunnitelman työpapereita 2/2017

ympäristöministeriö, 12.2.2018

1 IKÄÄNTYNEIDEN ASUMISEN KEHITTÄMISOHJELMA 2013-2017

Ikääntyneiden asumisen kehittämisohjelma on valtioneuvoston periaatepäätökseen (18.4.2013) perustuva ohjelma, jolla pyritään vastaamaan nykyisiin ja tulevaisuuden ikääntyneiden asumistarpeisiin. Vuonna 2030 Suomessa tulee olemaan noin 1,5 miljoonaa yli 65-vuotiasta asukasta. Ikärakenteen muutos on erittäin nopea ja se vaikuttaa suoraan asumiseen. Ikääntyneiden asumisen kehittämisohjelma on tukenut laajalla joukolla toimenpiteitä ikääntyneiden asumisen kehittämistä sekä ikääntyneen väestön kotona asumisen kansallisen tavoitteen saavuttamista (miljoona esteetöntä ja turvallista asuntoa vuoteen 2030 mennessä). Ohjelman toimintakausi on ollut vuodet 2013-2017 ja sen koordinaatiosta ja johtamisesta on vastannut ympäristöministeriö.

Ohjelman tavoitteena on ollut:

- Parantaa ikääntyneiden asumisololoja siten, että ikääntyneet voivat asua kotonaan niin pitkään kuin mahdollista terveydentila huomioon ottaen
- Tukea ikääntyneiden omaa asumiseen liittyvää varautumista ja ennakointia
- Vaikuttaa siihen, että kunnissa otetaan toiminnan ja talouden suunnittelussa huomioon ikääntyvän väestön asumisen kysymykset
- Suunnata asunto- ja rakennusalan toimintaa ottamaan paremmin huomioon ikääntyneiden asumisen tarpeita
- Parantaa toimijoiden yhteistyötä ja luoda ikääntyneiden asumista tukevia toimintamalleja.

Luonteeltaan ohjelma on ollut laaja ja poikkihallinnollinen. Toteutuksessa on ollut mukana toimijoita valtionhallinnosta, järjestöistä, kunnista ja yrityksistä. Toimenpiteet ovat liittyneet mm. olemassa olevan asuntokannan korjaamiseen, uudenlaisten asumisratkaisujen ja palveluasumisen kehittämiseen, asuinalueiden kehittämiseen ikääntyneiden näkökulmasta sekä asumista tukeviin palveluihin liittyviin kysymyksiin. Ohjelman kautta on vaikutettu sekä ikääntyneiden kohderyhmään mm. ennakointiin ja varautumiseen liittyen, että kuntien ja asunto- ja rakennusalan toimintaan.

Ohjelma on toiminut kehittämissysäyksenä prosessissa, jonka lopulliset tavoitteet on asetettu pitkälle tulevaisuuteen. Tavoitteiden saavuttaminen vaatii ohjelman päättymisen jälkeen edelleen jatkuvia toimia sekä ohjelmassa saavutettujen tulosten (mm. toimintatapojen ja työkalujen) hyödyntämisen varmistamista. Esimerkiksi miljoonan esteettömän asunnon toteuttaminen vaatii vielä merkittäviä toimia eri osapuolilta ja vaikuttamista eri tahojen toimintaan. Ohjelman päättyessä keskeistä on varmistaa aikaansaadun kehittämisprosessin jatkuminen.

Yleisesti ohjelma- ja hanketyyppisen kehittämistoiminnan tunnistettuna haasteena on, että toiminta ja tulosten hyödyntäminen jäävät kertaluonteiseksi, eikä niiden levittämiseen ja juurruttamiseen kiinnitetä riittävää huomioita. Esimerkiksi Exit Plan -suunnitelma (tulevaisuussuunnitelma) on tullut vasta viime vuosien aikana ohjelma- tai hanketoiminnan käsitteistöön ja yhä tärkeämmäksi keinoksi turvata vaikutusten kestävyys. Suunnitelmassa kuvataan ohjelman/hankkeen loppuajan ja sen jälkeinen toiminta, joilla vaikutusten kestävyyttä varmistetaan. Ikääntyneiden asumisen kehittämisohjelmassa nähtiin tärkeäksi muodostaa ohjelman jälkeiselle ajalle suunnitelma siitä, miten kehittämistyötä jatketaan. Tulevaisuussuunnitelmassa kuvataan teemat, toimenpiteet ja vastuutahot, joilla ikääntyneiden asumisen kehitystyön jatkuminen varmistetaan lähivuosina.

2 PROSESSIN TAVOITTEET

Ikääntyneiden asumisen kehittämisohjelman käynnistämisen kehittämistyön jatkuvuuden varmistamiseksi ympäristöministeriö toteutti yhteistyössä ohjelman Koordinaatioryhmän ja teemaryhmien sekä muiden yhteistyökumppaneiden ja asiantuntijoiden kanssa tulevaisuussuunnitelmaprosessin. Prosessin tukena toimivat Mikko Valtakari ja Juho Nyman MDI Public Oy:stä. Prosessi tähtäsi tulevaisuussuunnitelman laatimiseen, jolla edistetään tulosten leviämistä ja käyttöön ottoa sekä varmistetaan toimijoiden sitoutuminen kehittämisprosessin jatkamiseen ohjelman jälkeen.

Exit plan prosessin tavoitteina ovat:

- edistää ohjelman tulosten leviämistä ja käyttöön ottoa laajasti
- jatkaa edelleen huomion kiinnittämistä ikääntyneiden asumisen ja elinympäristöjen kehittämiseen ja ikääntymiskehitykseen varautumiseen
- varmistaa toiminnan ja kehittämistyön jatkuvuus, sekä
- tarkistaa ja tarvittaessa päivittää kehittämisohjelman vuoteen 2030 ulottuva visio.

Prosessi käynnistettiin ohjelman viimeisen toimintavuoden 2017 keväällä. Prosessiin osallistui laaja joukko ohjelmassa mukana olleita toimijoita ja sidosryhmiä. Exit-plan –prosessin toteutus on kuvattu tarkemmin liitteessä 1. Tuloksena syntyneessä tulevaisuussuunnitelmassa määriteltiin tärkeimmät teemat, joiden edistäminen tulee varmistaa sekä näihin liittyvät toimenpiteet ja vastuutahot.

Hissi-hankkeen ohjausryhmän puheenjohtajan johdolla yhteistyössä YM:n, ARAn, hankepäällikön ja alueellisten hissityöryhmien kanssa laadittiin lisäksi Hissi – Esteetön Suomi 2017 -hankkeen tulevaisuussuunnitelma (liite 2), mikä on osa Ikääntyneiden asumisen kehittämisohjelman tulevaisuussuunnitelmaa.

3 TULEVAISUUSSUUNNITELMAN TEEMAT, TOIMENPITEET JA VASTUUTAHO

Tulevaisuussuunnitelma sisältää neljä pääteemaa. Ne määriteltiin ennen exit plan -prosessia kehittämisohjelman sisältöjen sekä ympäristöministeriön asiantuntijoiden näkemysten pohjalta.

Pääteemaa ovat:

- A. Asuntokannan parantaminen, uustuotanto ja asuin ympäristöjen kehittäminen
- B. Ikäteknologia ikääntyneiden kotona asumisen tukemisessa
- C. Kuntien toiminta ja yhteistyö ikääntyneiden asumisen ja elinympäristöjen kehittämisessä
- D. Ennakointi ja varautuminen.

Pääteemojen alle muodostui 15 toimenpidettä. Tulevaisuussuunnitelmaan nostettujen toimenpiteiden valinta perustui kahden työpajan sekä täydentävien asiantuntija- ja ryhmähaastattelujen tuloksiin sekä yhteistyössä Koordinaatioryhmän ja YM:n edustajien kanssa tehtyihin tarkennuksiin. Prosessissa varmistettiin, että keskeisiä osapuolia kuultiin laajasti.

Ikääntyneiden asumisen kehittämiseen liittyvä yhteistyö jatkuu ohjelman toteutukseen osallistuneiden ministeriöiden, järjestöjen ja muiden toimijoiden kanssa. Esimerkkejä tästä ovat ohjelman Kiinteistö- ja rakennusalan yhteistyö ja Ikäteknologia teemaryhmien toiminnan jatkaminen verkostoina. Ympäristöministeriön yhteistyö STM:n Ikääntyneiden kotihoito ja kaikenikäisten omaishoito (I&O) kärkihankkeen kanssa jatkuu edelleen vuonna 2018. Ympäristöministeriö on myös solminut aiesopimuksen Vanhustyön keskusliiton kanssa yhteistyöstä Vanheneminen.fi –omaehtoinen varautuminen vanhenemiseen hankkeessa ja Korjausneuvonta ja kotiturvallisuuden edistäminen toiminnassa. Lisäksi ympäristöministeriö on mukana sisäministeriössä valmisteltavana olevassa Turvallinen elämä ikääntyneille –toimintaohjelmassa 2018-2020.

Seuraavassa esitellään tulevaisuussuunnitelman pääteemat ja toimenpiteet vastuutahoineen.

3.1 A. Asuntokannan parantaminen, uustuotanto ja asuinympäristöjen kehittäminen

Keskeisiä toimia olemassa olevan rakennuskannan parantamisessa, uustuotannossa sekä asuinympäristön kehittämisessä ikääntyneiden tarpeisiin tullaan jatkamaan. Painotuksena on asuinrakennusten ja asuinympäristöjen esteettömyys ja turvallisuus sekä asumisen yhteisöllisyyden vahvistaminen. Toimenpiteet keskittyvät asunto- ja rakennusalan toimijoiden tietoisuuden parantamiseen ja huomion kiinnittämiseen laajasti ikääntyneiden asumisen tarpeisiin sekä käytännön toimien jatkamiseen varmistamalla mm. riittävät resurssit.

A1. Korjausneuvonnan jatkaminen ja hissirakentamisen edistäminen (ml. Hissi-Esteetön Suomi 2017 – hankkeen tulvaisuussuunnitelma, liite 2)

Vastuutahot: VTKL, Korjausneuvonnan verkosto, alueelliset hissityöryhmät, ARA, Kiinteistöliitto, Isännöinti- ja Omakotiliitto, kunnat, kuntayhtymät

Resurssit: STEA, ARA

A2. Korjausavustusten saatavuuden varmistaminen, hakumenettelyn kehittäminen ja viestintä

Vastuutaho: YM, VM, ARA, Korjausneuvonnan verkosto

Resurssit: valtion budjetti, valtion asuntorahasto

A3. Esteettömyyden parantaminen asuntojen ja muiden rakennusten uustuotannossa toimijoiden tietoisuutta parantamalla, viestinnällä ja osaamisen kehittämisellä

Vastuutaho: YM, ARA, järjestöt, oppilaitokset, suunnittelijat, rakennuttajat, rakentajat, esteettömyysasiamiehet, kunnat, esteettömyystyöryhmät ml. hissityöryhmät

Resurssit: Em. tahot

A4. Yhteisöllisen- ja monisukupolvirakentamisen (ml. hybridirakentamisen) edistäminen ikääntyneiden tarpeisiin

Vastuutaho: ARA, kunnat, rakennuttajat, suunnittelijat, kuntien vuokrataloyhtiöt, YM, järjestöt, vanhusneuvostot

Resurssit: ARA, kunnat

A5. Ikä- ja muistiystävällisten asuinympäristöjen suunnittelun ja toteutuksen edistäminen

Vastuutaho: YM, STM, kunnat, järjestöt, monisektorinen yhteistyö valtakunnallisella ja paikallisella tasolla, pohjoismainen yhteistyö kuntien kesken

Resurssit: STEA, YM, kunnat

A6. Kiinteistö- ja rakennusalan yhteistyön edistäminen ja alan toimijoihin vaikuttaminen sekä teemaryhmän työn jatkaminen ikääntyneiden asumisen ja asuinympäristön kysymyksissä

Vastuutaho: Teemaryhmä, Kiinteistöliitto, Isännöintiliitto, RAKLI, Rakennusteollisuus ry, Omakotiliitto, YM, ARA, hissityöryhmät, kunnat, vanhusneuvostot, järjestöt, yritykset, suunnittelijat

Resurssit: Em. tahot

3.2 B. Teknologia ikääntyneiden kotona asumisen tukemisessa

Ikääntyneiden asumisen kehittämisessä teknologia tarjoa merkittäviä mahdollisuuksia, joilla voidaan helpottaa turvallista ikäihmisten kotona asumista. Tueksi tarvitaan soveltuvaa teknologiaa, jossa tärkeää on se, että sen hyödyntäminen on helppoa. Viranomaispalveluiden esteettömyys ja saavutettavuus ovat edellytys ikääntyneiden mahdollisuuksille käyttää palveluja. Toimenpiteillä pyritään tukemaan teknologian käyttöönottoa kiinnittämällä huomiota tietoisuuden parantamiseen, neuvontaan ja käyttäjien koulutukseen. Lisäksi toimenpiteillä tuetaan ikäteknologiaa edistävien tahojen yhteistyötä ja verkostoitumista.

B1. Tiedon tuotanto ja levittäminen sekä teknologian käytön ohjaus, neuvonta ja koulutus ikääntyneille

Vastuutahot: Valli Ry:n Ikäteknologiakeskus, VTKL, kunnat, YM, Ikäteknologia –verkosto, Itä-Suomen yliopisto, Eläkkeensaajien Keskusliitto EKL ry ja muut EETU-järjestöt.

Resurssit: Em. tahot, kehittämisrahoitus, EU-rahoitus

B2. Edellytysten luominen ikääntyneiden digitaalisten palvelujen käytettävyydelle ja saavutettavuudelle

Vastuutahot: LVM, VM, OM, STM, Saavutettavuusfoorumi

Resurssit: Em. tahot

B3. Ikäteknologiaverkostojen toiminnan jatkaminen ja vahvistaminen

Ikäteknologia –teemaryhmän toiminta jatkuu verkostomaisena rakenteena. Verkoston puheenjohtajuus on ensimmäisen vuoden (2018) ajan Valli Ry:n Ikäteknologiakeskuksella ja teemaryhmä sopii vastuunjosta tämän jälkeen keskenään. Verkoston tehtävänä yhteisten kehittämistarpeiden identifiointi ja alan osaamisen vahvistaminen.

Vastuutahot: Ikäteknologia-teemaryhmä verkostona (Valli Ry, YM, VTKL, Eläkkeensaajien keskusliitto EKL Ry ja muut EETU-järjestöt, VTT, Tampereen ammattikorkeakoulu, Itä-Suomen yliopisto, LVM, Tekes ja uusina verkoston jäseninä THL ja Finanssiala Ry sekä mahdollisesti myös RAKLI Ry)

Resurssit: STEA, em. tahot

3.3 C. Kuntien toiminta ja yhteistyö ikääntyneiden asumisen ja elinympäristöjen kehittämisessä

Kunnat ovat keskeisessä asemassa ikääntyneiden asumisen kehittämisessä ja tukemisessa esimerkiksi palveluiden tuottajina, erilaisen toiminnan mahdollistajina ja maankäytön ja asuinympäristöjen suunnittelijoina ja toteuttajina. Jatkossa keskeistä on se, miten kunnissa toimitaan ikääntyneiden asumisen suhteen, etenkin saako kotona asumisen tukeminen laitos- ja palveluasumisen sijasta riittävän painoarvon strategisessa suunnittelussa ja toteutuksessa.

Vanhuspalvelulaki (980/2012) velvoittaa kunnat laatimaan suunnitelman ikääntyneen väestön hyvinvoinnin ja itsenäisen suoriutumisen edistämiseksi sekä iäkkäiden tarvitsemien palvelujen järjestämiseksi. Toimenpiteillä pyritään aktivoimaan kuntia ikääntyneiden asumisen kehittämisessä sekä varmistamaan tiedon saanti ja hyödyntäminen. Ikääntyneet on tärkeää osallistaa vahvemmin heitä koskevaan kuntien toimintaan, mm. vahvistamalla kuntien ja maakuntien vanhusneuvostojen asemaa suunnittelussa ja päätöksenteossa. Myös kuntien välinen yhteistyö on tärkeää.

Ikääntyneiden asumisen kehittämisohjelmassa on panostettu voimakkaasti kuntien vanhusneuvostojen roolin ja tehtävien vahvistamiseen ikääntyneiden asumisen ja elinympäristöjen kehittämisessä mm. tiedon tuotannolla ja levittämällä, viestinnällä sekä järjestämällä yhteistyössä yhteistyökumppaneiden (STM I&O-kärkihanke ja VM Avoin hallinto) kanssa kaksi valtakunnallista vanhusneuvostopäivää. Ohjelman päätyttyä vastuu valtakunnallisten vanhusneuvostopäivien järjestämisestä ja koordinoinnista on neuvoteltu siirtyväksi VM:n Avoimelle hallinnolle. Toimenpide sisällytetään myös VM:n Avoimen hallinnon toimintasuunnitelman toimeenpano-ohjelmaan.

C1. Kuntien tukeminen ikääntyneiden asumisen kehittämiseen liittyvissä kysymyksissä (mm. kaavoitus, asuinympäristö, korjausrakentaminen, liikenne ja lähipalvelut)

Vastuutahot: Kuntaliitto, kunnat, maakunnat, vanhusneuvostot, YM, STM/I&O-kärkihanke

Resurssit: Em. tahot

C2. Uusien toimintatapojen ja tiedon hyödyntäminen kunnissa (mm. asunnon korjaustarpeen arviointi ja korjausten toteutus, ennakointimalli ikääntyneiden asumiseen)

Vastuutahot: Kuntaliitto, kunnat, vanhusneuvostot, YM, ARA, järjestöt

Resurssit: Em. tahot

C3. Ikääntyneiden asumisen ja elinympäristöasioiden ottaminen huomioon kuntien yhteistyössä (esim. kuntien keskinäiset tapaamiset, kuntien ja maakuntien yhteistyö, Kuntaliiton tilaisuudet)

Vastuutahot: Kuntaliitto, kunnat, STM/I&O-kärkihanke

Resurssit: Em. tahot

C4. Vanhusneuvostojen vaikutusmahdollisuuksien edistäminen ikääntyneiden asumis- ja elinympäristökysymyksissä kunnissa ja maakunnissa (mm. vanhusneuvostopäivät)

Vastuutahot: VM/Avoin hallinto, muut ministeriöt, kunnat, maakunnat, järjestöt

Resurssit: em. tahot

3.4 D. Ennakointi ja varautuminen

Ikääntyneiden asumisen kehittämisessä on tärkeää riittävän varhainen ennakointi ja varautuminen tuleviin asumistarpeisiin. Tämä koskee laajasti eri toimijoita yhteiskunnassa kansalaisista, kunnista, taloyhtiöistä, kiinteistö- ja rakennusalan toimijoista järjestöihin ja valtionhallintoon asti. Riittävää huomiota ei ole vielä kiinnitetty ikääntyneiden väestön huomattavaan kasvuun ja samanaikaisesti tarpeisiin, joita heidän asumiseensa liittyy. Toimenpiteissä korostetaan tiedon tuottamista ja tietoisuuden parantamista asumistarpeista sekä ikääntyneiden ja rakennusten omistajien kannustamista tarvittaviin toimiin asumisen esteettömyyden ja muiden muutostarpeiden toteuttamiseksi.

Toimijoiden viestintä ja tiedon levittäminen on jatkossakin keskeinen tekijä ennakkoinnin ja varautumisen onnistumisessa. Ohjelman aikana kehitetty tiedon jakamisen alusta, **Ikääntyneiden asuminen -sivusto** (www.ymparisto.fi/ikaantyneidenasuminen) toimii jatkossakin ymparisto.fi –portaalissa aihepiirin sivustona ja foorumina tiedon ja tulosten levittämisessä.

D1. Tiedon tuottaminen ja levittäminen ikääntyneiden asumisen ennakkointiin ja varautumiseen sekä tiedolla vaikuttaminen ikääntyneisiin sekä laajasti yhteiskunnan toimijoihin ja päättäjiin

Vastuutaho: YM, ARA, järjestöt, vanhusneuvostot, Kiinteistöliitto, Isännöintiliitto, Omakotiliitto, KiRa -alan verkosto

Resurssit: Em. tahot

D2. Vaikuttaminen viestinnällä taloyhtiöihin ja pientalojen omistajiin esteettömyyden ja ikääntyneiden asumisen tarpeiden huomioon ottamiseksi

Vastuutahot: YM, ARA, järjestöt, vanhusneuvostot, Kiinteistöliitto, Isännöintiliitto, Omakotiliitto, KiRa -alan verkosto

Resurssit: Em. tahot.

4 OHJELMAN VISIO JA SEN TARKISTAMINEN

Ikääntyneiden asumisen kehittämisohjelman tavoitetila ja visio ajoittuivat vuoteen 2030. Visio pohjautui sosiaali- ja terveysministeriön ja Kuntaliiton laatusuositukseen (2013), jonka tavoite oli, että yli 75 vuotiaasta vuonna 2017 asuisi kotona 91,0–92,0 %. Tämän pohjalta ikääntyneiden asumisen kehittämisohjelman visioksi arvioitiin, että maassamme tarvitaan miljoona esteetöntä ja turvallista asuntoa vuoteen 2030 mennessä, jos tavoite on, että kotona asuu vähintään 92 % yli 75-vuotiaista ja lähes kaikki sitä nuoremmat henkilöt.

Ohjelman päättyessä visiota tarkennettiin. Visiona on edelleen se, että vuoteen 2030 mennessä tarvitaan vähintään miljoona esteetöntä ja turvallista asuntoa. Lähivuosien tavoitteena on, että vuonna 2020 vähintään 87 % 80-vuotta täyttäneistä asuu kotonaan.¹

LIITTEET

Liite 1. Ikääntyneiden asumisen kehittämisohjelman exit –plan prosessin kuvaus

Liite 2. Hissi Esteetön Suomi 2017 -hankkeen tulevaisuussuunnitelma

Liite 3. Ikääntyneiden asumisen kehittämisohjelman kehittämishankkeet, julkaisut ja aineistot

¹ Vuoden 2016 lopussa 80-vuotta täyttäneistä 86,6 % asui kotona. THL, Sotkanet 2017.

LIITE 1. IKÄÄNTYNEIDEN ASUMISEN KEHITTÄMISOHJELMAN EXIT-PLAN PROSESSIN KUVAUS

Exit-plan -prosessi käynnistettiin ohjelman viimeisen toimintavuoden 2017 keväällä. Prosessiin osallistui laaja joukko ohjelmassa mukana olleita toimijoita ja sidosryhmiä. Tulevaisuussuunnitelmassa määriteltiin tärkeimmät teemat, joiden jatkuvuus tulee varmistaa sekä näihin tarvittavat toimenpiteet ja niiden vastuutahot.

Prosessi on sisältänyt seitsemän työvaihetta:

- 1.) *Ensimmäinen työpaja 2.6.2017 ohjelman koordinaatioryhmälle ja muille yhteistyökumppaneille, jossa pääsisältönä tärkeimpien teemojen kartoittaminen jatkuvuuden varmistamiseksi*

Prosessi käynnistettiin yhteisellä työpajalla Koordinaatioryhmän, keskeisten ministeriöiden, järjestöjen sekä kuntien ja vanhusneuvostojen edustajien kanssa. Työpajassa kartoitettiin keskeisiä teemoja ja rakenteita ikääntyneiden asumisen kehittämisessä sekä ohjelmassa, joiden jatkuvuus tulee varmistaa ohjelman jälkeen. Työpajaa edelsi ennakkokysely, jossa tehtiin alustava teema-aihioiden kartoitus. Tehtiin myös alustavaa määrittelyä vastuutahoista ja toimijoiden rooleista sekä pohdittiin keinoja, joilla jatkuvuus varmistetaan. Neljä pääteemaa, joiden alle tarkempia teemoja työpajassa työstettiin, määriteltiin ympäristöministeriön edustajien toimesta.

Työpajan tulokset analysoitiin jälkepäin ja niistä muodostettiin alustavat teemaehdotukset, toimenpiteet sekä vastuutahot, jotka toimivat pohjana prosessin seuraaville työvaiheille.

- 2.) *Ohjelman yhteistyötahojen ja asiantuntijoiden näkemysten kartoittaminen teemahaastattelujen avulla tulevaisuussuunnitelman tarpeellisista sisällöistä ja toimintaympäristössä huomioitavista tekijöistä*

Prosessin toisessa vaiheessa ensimmäisen työpajan tuloksia tarkennettiin ja täydennettiin teemahaastatteluilla mm. ARAn, vanhusneuvostojen sekä eläkeläisjärjestöjen edustajien kanssa. Haastatteluilla kerättiin näkemyksiä teemojen osuvuudesta suhteessa tulevaisuuden ikääntyneiden asumisen ja sen toimintaympäristön tarpeisiin, tärkeimmistä keinoista sekä mahdollisuuksista ja haasteista. Lisäksi kartoitettiin erityiskysymyksiä (mm. ARAn asumisen kehittämisen rahoituksen jatkuvuus, vanhusneuvostojen toiminnan kehittäminen, maakuntaudistus ja ikääntyneiden asumisen kehittäminen jne.).

- 3.) *Suunnitelmaan nostettavien teemojen tarkentaminen ohjelman teemaryhmien kokouksissa sekä lopullisten teemojen määrittely*

Ikääntyneiden asumisen kehittämisohjelmassa on toiminut kolme teemaryhmää, joita ovat Ikä-tekniologia -teemaryhmä, Kiinteistö- ja rakennusalan yhteistyö -teemaryhmä sekä Kuntayhteistyö -teemaryhmä. Teemaryhmät ovat edistäneet oman alueensa toimintaa ohjelmassa ja vahvistaneet yhteistyötä toimijoiden välillä.

Exit plan prosessin kolmannessa vaiheessa toteutettiin ryhmähaastattelut kaikissa teemaryhmissä. Tavoitteena oli tarkentaa tärkeimpiä teemoja, joiden jatkuvuus tulee varmistaa. Lisäksi kar-

toitettiin muita mahdollisia kysymyksiä, joita olisi tarpeen huomioida. Haastatteluisa tarkennettiin toimenpiteitä ja vastuutahoja sekä keskusteltiin toimijoiden yhteistyöstä ikääntyneiden asumisen kehittämisessä.

Teemaryhmien haastatteluiden jälkeen tehtiin lopulliset valinnat exit planin valittavista teemoista.

4.) *Toinen työpaja 20.10.2017 ohjelman Koordinaatioryhmälle, teemaryhmille ja muille yhteistyökumppaneille tarvittavien toimenpiteiden ja vastuutahojen määrittelemiseksi*

Prosessin neljäntenä vaiheena järjestettiin toinen työpaja ohjelman Koordinaatioryhmälle, teemaryhmille ja muille yhteistyökumppaneille. Työpajan tarkoituksena oli esitellä exit planiin valitut teemat osanottajille sekä käydä niistä keskustelua, määritellä käytännön toimenpiteet ja vastuutahot, kartoittaa haasteita ja mahdollisuuksia teemojen jatkuvuudelle tulevaisuudessa sekä sitouttaa toimijoita ohjelman jälkeisiin toimiin. Lisäksi työpajassa pohdittiin eri toimijoiden kykyä kehittämistyön jatkamiseen. Työpajan tuloksista eli toimenpiteistä ja vastuutahoista tehtiin yhteenvetotaulukko, jota osanottajat saivat vielä täydentää työpajan jälkeen.

5.) *Ohjelman Koordinaatioryhmän kokous 29.11.2017*

Edellisessä työvaiheessa laadittu yhteenvetotaulukko käsiteltiin Koordinaatioryhmän kokouksessa ja keskusteltiin valituista toimenpiteistä. Lisäksi tarkennettiin ohjelman visiota ja sovittiin tulevaisuussuunnitelman seurantaan liittyen 1-2 tapaamista vuodelle 2018.

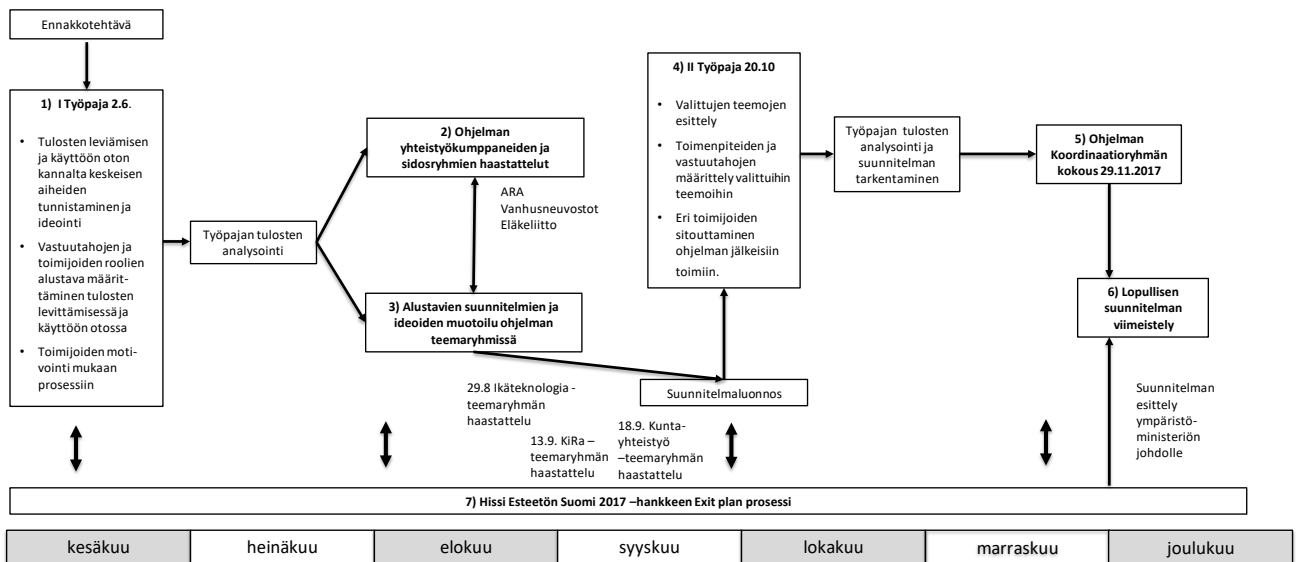
6.) *Lopullisen tulevaisuussuunnitelman laatiminen*

Exit plan -prosessin päätteeksi laadittiin ympäristöministeriön ja MDI Public Oy:n yhteistyönä ohjelman tulevaisuussuunnitelma, joka esiteltiin ympäristöministeriön ylimmälle johdolle tammikuussa 2018.

7.) *Hissi- Esteetön Suomi 2017 – hankkeen tulevaisuussuunnitelma*

Ikääntyneiden asumisen kehittämisohjelmassa on panostettu voimakkaasti hissirakentamisen edistämiseen hissiavustusten, viestinnän ja alueellisten hissityöryhmien toiminnan aktivoinnin kautta ja toteuttamalla ohjelman rahoituksella ARA:ssa Hissi – Esteetön Suomi 2017 – hanke. Ohjelman exit plan -prosessin osana toteutettiin Hissi-hankkeen ohjausryhmän puheenjohtajan johdolla yhteistyössä YM:n, ARAn, hankepäällikön ja alueellisten hissityöryhmien kanssa Hissi – Esteetön Suomi 2017 -hankkeen exit plan -prosessi. Tuloksena syntynyt Hissi-hankkeen tulevaisuussuunnitelma (liite 2) on osa Ikääntyneiden asumisen kehittämisohjelman tulevaisuussuunnitelmaa.

Exit plan prosessin eteneminen ja sen aikataulu on esitetty kuvassa 1.

Kuva 1. Ikäntyneiden asumisen kehittämisohjelman Exit Plan -prosessin kuvaus.